

2.48
no.

Toespraak van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, drs. J.F. Scherpenhuizen op 9 december 1983, ter gelegenheid van het feit dat 60 jaar geleden dhr. H.J. Jesse een radioverbinding met Amerika tot stand bracht.

Dames en heren,

Het doet mij veel genoegen om vanmiddag met u het heugelijke feit te herdenken dat de heer Jesse als eerste Nederlander er in slaagde een radioverbinding met Amerika tot stand te brengen.

Het is goed dat in een jaar dat door de Verenigde Naties is uitgeroepen tot Wereld Telecommunicatiejaar nog eens wordt teruggekeken naar eigenwijze vogels die de voorhoede hebben gevormd in het zogenaamde openbreken van de Korte Golf-radiofrequenties en daarmee de weg openden voor wereldwijde radiocommunicatie.

Dit lokt tot mij uit een vergelijking te maken met Sikorsky, u weet wel de man die de helikopter heeft uitgevonden. Toen Sikorsky zijn eerste helikopter construeerde, waren er deskundigen die bewezen dat de vleugels te klein waren om zijn constructie van de grond te tillen.

Sikorsky toonde aan dat dezelfde berekening er toe leidde dat een familielid van de bijen, de zogenaamde hommelmot, een nogal dik wezen met kleine vleugeltjes, aan hetzelfde euvel leed en dus niet kon vliegen. Het feit dat dit beestje in de zomer vrolijk rondartelend tussen de bloemen kan worden aangetroffen ontlokte Sikorsky de opmerking dat als eigenwijsheid voor een hommelmot kenmerkend voldoende is om toch te kunnen vliegen dit uitgangspunt voor hem voldoende argument inhield om door te zetten. U weet inmiddels hoe het afgelopen is. U ziet dat een gezonde portie eigenwijsheid en eigengereidheid tot opmerkelijke resultaten kan leiden.

Een dergelijk initiatief ondernomen door de heer Jesse en enige collega's leidde in de nacht van 26 op 27 december 1923, naar ik me heb laten vertellen, tot het eerste radiotelegrafisch contact met een Amerikaans radiostation. Een opmerkelijk succes omdat uw groep enthousiaste radio-amateurs dit slechts onder zeer moeilijke omstandigheden kon realiseren. Alles van de zender moest zelf worden gemaakt omdat er in die tijd geen onderdelen verkrijgbaar waren. U had echter één probleem: deze hobby was wettelijk niet toegestaan. Het gevolg was dan ook dat van de kant van de overheid er noodgedwongen wel moest worden opgetreden.

Dit kon ook vrij snel plaatsvinden, omdat de heer Jesse nooit enige moeite had gedaan zijn activiteiten te verbergen.

Op aandringen van het staatsbedrijf der PTT werd op 12 maart 1924 een proces-verbaal opgemaakt door de politie van Leiden, welke ter plaatse werd bijgestaan door een ambtenaar van de PTT. In het proces-verbaal stond vermeld dat de heer Jesse in strijd heeft gehandeld met artikel 20 in verband met overtreding van artikel 3 van de Telegraaf- en Telefoonwet van 1904. Immers de experimenten van de heer Jesse werden uitgevoerd zonder dat hij een machtiging had van de minister. Ik zal niet in verdere details vervallen: uiteindelijk werd door de Haagse Rechtbank - die deze zaak moest behandelen - beslist dat er wel sprake was van een overtreding van de Telegraaf- en Telefoonwet. De uitspraak luidde: Wel schuldig, echter zonder strafoplegging; voor die tijd was zo'n uitspraak een zeldzaamheid voor de rechtbank.

Mede door deze gebeurtenis mag worden verondersteld dat het radio-zendamateurisme in een stroomversnelling begon te raken. Groepen enthousiaste radio-zendamateurs begonnen zich te verenigen, zowel internationaal als nationaal. In 1920 werd de eerste amateurvereniging NVIR opgericht, welke in 1951 met het samengaan van enkele verenigingen is opgegaan in de VERON. Ook internationaal kregen deze hobbyisten erkenning en wel door de oprichting in Parijs van de Internationale Amateur Radio Unie. Het zal u wel duidelijk zijn dat de overheid na deze rechterlijke uitspraak wel in een zeer moeilijk pakket zat. Deze gebeurtenis was dan ook mede aanleiding voor de PTT om na te gaan of toch wettelijk ruimte kon worden gegeven aan de radio-zendamateurs. Na vele besprekin-

gen konden na lang wachten, eind 1929 de eerste zendmachtigingen - 32 stuks - worden uitgereikt.

Momenteel zijn er omstreeks 13.500 radio-zendamateurs en het eind is nog steeds niet in zicht. Ondanks de economische teruggang worden steeds nieuwe mensen geboeid door het radio-zendamateurisme. De tijden zijn echter wel veranderd. Moest vroeger de amateur zelf elk onderdeel van zijn zender maken, nu kan hij kant en klaar en in alle maten en soorten een zender kopen in de winkel. Maar ondanks dat blijven er nog genoeg aspecten over die het radio-zendamateurisme rechtvaardigen. Nieuwe ontwikkelingen veroorzaakt door de opkomst van micro-elektronica worden door de radio-zendamateurs aangegrepen om bijzondere experimenten te ondernemen. Ook de overheid is er zich van bewust dat het fenomeen radio-amateur nog steeds een plaats toekomt. Dit moge blijken uit de opstelling van de Nederlandse PTT in de WARC '79. Het ligt op de weg van de amateurverenigingen samen met de overheid de nieuwe ontwikkelingen in te passen met behoud van de oorspronkelijke doelstelling. Een compliment in de richting van de VERON over de inhoudelijk kwalitatief hoogwaardige inbreng die de VERON hierin heeft is zeker op zijn plaats.

De hedendaagse ontwikkelingen in het amateurradiogebeuren maken het steeds meer noodzakelijk dat de overheid duidelijk is in het aangeven van welke rechten, maar ook welke plichten de machtiginghouder, c.q. radiozendamateur heeft.

Zoals u ongetwijfeld al gemerkt heeft is als aanzet daartoe reeds de Telegraaf- en Telefoonwet van 1904 gewijzigd en wordt bij het gereedkomen van het Radioreglement het geheel van kracht, een en ander met de opzet om adequaat in te kunnen spelen op al deze nieuwe ontwikkelingen. Een van de belangrijkste gevolgen die hieruit kunnen voortvloeien is de aanpak van de handel in zendapparatuur. Met juist het benaderen van de handel verwacht de overheid dat de handel in illegale zendapparatuur aan banden zal wor-

clandestiene activiteiten nog toeneemt. Dit is des te meer een reden om de goedwillende radiozendamateurs te beschermen tegen een scherpere controle in het algemeen. De overheid ziet het dan ook als onvermijdelijk om regels te gaan stellen omtrent de aanwezigheid van zendapparatuur bij de radio-zendateur daarbij, zoekend naar mogelijkheden in overleg met u, tegelijkertijd maximale beweegruimte te laten.

Maar nu weer terug naar datgene waarvoor wij allen aanwezig zijn. Het is 60 jaar geleden dat de heer Jesse zijn laatste radio-uitzending in illegale omstandigheden heeft moeten doen. Echter deze prestatie kon alleen verricht worden omdat de heer Jesse in zijn tijd beschikte over ruime kennis van de radiowetenschap. Wordt de nu vereiste kennis voor het verkrijgen van een zendmachtiging daarbij vergeleken, dan moet ongetwijfeld geconcludeerd worden dat de heer Jesse met - alle 50 goed - was geslaagd.

Het doet mij dan ook zeer veel genoegen om aan de heer Jesse, op voordracht van de VERON en de voorzitter van de Examencommissie voor radiozendamateurs, u de radiozendmachtiging voor de categorie A te mogen overhandigen.